

Svätý rok milosrdenstva vo svetle svätej Terézie z Lisieux

*Novéna pred príchodom relikvií, Bratislava-Petržalka, farnosť Sedembolestnej Panny Márie,
2. 1. 2016*

HOMÍLIA POČAS SVÄTEJ OMŠE

"Nemôžem sa báť Boha, ktorý sa pre mňa stal takým malým! Milujem ho! On je totiž len láska a milosrdenstvo!" Takto sv. Terézia z Lisieux vyjadrila svoj úžas nad blízkosťou, ktorú vytvorilo Vtelenie Božieho Syna medzi Bohom a človekom. M. Heidegger hovoril, že moderná doba prekonala všetky vzdialenosti, ale nevytvorila žiadnu blízkosť. Pápež František poukazuje na to, že Vianoce sú predovšetkým zážitkom Božej nežnosti. Čím sú preňho Vianoce? Takto odpovedal: "Stretnutím s Ježišom. Boh bol vždy tým, kto hľadal svoj ľud, viedol ho, strážil a sľúbil mu, že mu bude vždy nablízku. Boh s nami kráča a drží nás za ruku. Rovnako ako otec drží svoje dieťa. Je to nádhera. Vianoce sú stretnutím, Boha so svojím ľudom. Sú tiež útechou, je to tajomstvo útechy. Už viac krát som po polnočnej omši strávil nejaký čas sám v kaplnke, v očakávaní omše na svitaní. Boli to chvíle hlbokého pokoja a útechy. Vianoce sú pre mňa vždy o tomto: rozjímaním o Bohu, ktorý navštívil svoj ľud. Čo môžu dnes Vianoce povedať ľuďom? Hovoria im o nehe a nádeji. Boh, ktorý sa s nami stretáva, nám hovorí dve veci. Prvá vec je: Majte nádej! Vždy otvára dvere, nikdy ich nemá zavreté. Je Otcom, ktorý má otvorené dvere. Druhá vec je: Nebojte sa nehy! Jednoduchosť Boha ti hovorí: Chod' ďalej, ja som Otec, ktorý ťa pohladí. Obávam sa toho, keď kresťania strácajú nádej a nie sú tými, čo milujú a prinášajú pohladenie. Toto je možno dôvod, prečo pri pohľade na budúcnosť, často hovorím o deťoch a starých, ktorí sú najzraniteľnejší. Celý svoj život, ako kňaz vo farnosti, som sa snažil odovzdať nehu najmä deťom a starým. Je to dobrý pocit vidieť nehu, ktorú prejavuje Boh voči nám."

Keď som niesol krásnu sošku dieťaťa Ježiša, ktorú máme u nás v kostole Svätej rodiny, a keď som naň hľadel, bol ako živý. Zlatúšik, pomyslel som si, a keď som ho kládol do jasličiek, tak som závidel deťom, ktoré prichádzajú k nemu a bez okolkov ho vypusinkujú. Ja som na to nemal odvahu. Keď som potom videl pápeža František, ktorý sa nerozpakoval pri polnočnej omši a pobožkal Ježiška, tak som si uvedomil, že sa nemám báť! Pri vianočnej generálnej audiencie pred pár dňami pápež František opäť hovoril o potrebe otvoriť sa tejto nežnosti a úcte k dieťaťu Ježišovi (v susedných Čechách vieme, že je rozšírený kult dieťaťa Ježiša, pražského Jezulátka). A pápež František sa pri tejto príležitosti odvolal na svätú Teréziu z Lisieux, ktorá mala dieťa Ježiš v rehol'nom mene: "Terézia od dieťaťa Ježiša (Ježiška) a Svätej tváre": "Ona, ktorá je tiež Učiteľkou Cirkvi, vedela žiť a navonok i dosvedčovať to „duchovné detstvo“, ktoré do seba vstrebávame práve tým, keď v škole Panny Márie rozjíname nad pokorou Boha, ktorý sa pre nás stal maličkým. A toto je veľké tajomstvo: Boh je pokorný! My, ktorí sme namyslení, plní márnomyseľnosti a kadečo si o sebe namýšľame, sme ničím! On, ktorý je veľký, je pokorný a stáva sa dieťaťom. Toto je pravé tajomstvo! Boh je pokorný. To je nádherné!"

A pápež František nás všetkých vyzval, aby sme sa nebáli tohto Boha, ktorý sa pre nás stal takým maličkým, lebo on je láska a milosrdenstvo: "Pred Ježišom sme pozvaní zanechať naše predstierané sebastačnosti – a toto je jadro problému: naša predstieraná sebastačnosť – a namiesto toho máme prijať pravú formu slobody, spočívajúcu v rozpoznaní toho, koho máme pred sebou, a v službe jemu. On, Dieťa, je Božím Synom, ktorý prichádza, aby nás zachránil. Prišiel medzi nás, aby nám zjavil tvár Otca bohatého na lásku a milosrdenstvo. Vezmime teda malého Ježiška do náručia a dajme sa do jeho

služby: On je zdroj lásky a pokoja. A bude to veľmi pekné, ak dnes, keď sa vrátíme domov, prídeme k jasličkám, pobožkáme Ježiška a povieme: „Ježiš, chcem byť pokorný ako ty, pokorný ako Boh“.

Keď v týchto dňoch očakávame relikvie svätej Terézie z Lisieux a počas tejto novény sa ňou intenzívne nechávame viesť, uvažujeme o jej živote a učení, potrebujeme sa od nej naučiť jej najzákladnejšiemu postoj, ktorým je pokora a dôvera, spiritualita duchovného detstva. To je totiž základný postoj potrebný na to, aby sa v našom živote mohlo odhaliť a prejavíť Božie milosrdenstvo. Sebestačný, namyslený, samospravodlivý duch nikdy neporozumie a nikdy nepríde na chuť Božiemu milosrdenstvu.

Do našej katolíckej nábožnosti sa ľahko vkrádajú rozličné deformácie. Jednou z nich bol jansenizmus. Učenie Terézie z Lisieux je účinnou odpoveďou na túto strohú a temnú nábožnosť, ktorá vyvolávala skôr strach ako lásku k Bohu. V súčasnosti na nás dolieha duchovný prúd, ktorý má síce iné predpoklady, ale podobné dôsledky, je ním tzv. pelagianizmus. Hovorí o čom často aj pápež František. Už pred mnohými rokmi naň upozornil aj jeho predchodca, pápež Benedikt. Počas duchovných cvičení v roku 1986 kardinál Ratzinger povedal: Ide o „pelagianizmus nábožných. Oni nechcú žiadne odpustenie a obyčajne ani žiaden Boží dar. Chcú byť na poriadku: nie odpustenie, ale spravodlivú odmenu. Chceli by nie nádej, ale istotu. S prísnou strohosťou náboženských cvičení, modlitbami a činmi, si chcú zabezpečiť právo na blaženosť. Chýba im podstatná pokora pre každú lásku, pokora pre prijatie daru, ktorý presahuje každý náš čin a zásluhu. Popieranie nádeje v prospech istoty sa zakladá na neschopnosti žiť v napätí smerom k tomu, čo má prísť a odovzdať sa Božej добрôte. Tak tento pelagianizmus je odpadlivosťou od lásky a od nádeje, ale kdesi hlboko aj od viery.“

Svätí v sebe pestovali tento základný svätý postoj pokory pred Bohom, lebo vedeli, že je pravým zdrojom plodnosti života. Pýcha nás dusí. Pokora nám dáva krídla! Svätý Filip Neri mal záľubu v pripomínaní si toho, že nemá žiadne zásluhy pred Bohom. Často opakoval: „*Buďte pokorní, držte sa pri zemi! Boh vždy hľadal v srdciach ľudí ducha pokory a držanie sa pri zemi. Nič sa tak Bohu neznepáči ako človek, ktorý je nadutý v hodnotení seba samého.*“ Na sklonku života, keď ho už mnohí uctievali ako svätého, pri poslednom svätom prijímaní zvolal: „*Pane, nie som hoden, a nikdy som ťa nebol hoden!*“ Krátko predtým zvolal: „*Nikdy som neurobil nič dobré, nič, nič, nič.*“ Práve toto základné hlboké vedomie, že nemáme pred Bohom žiadne zásluhy, je prameňom veľkej duchovnej slobody, dôvery, vďačnosti, ktorá v nás prebúdza skutočnú plodnosť v Božej službe, kým nadutosť, pýcha a reklamácia našich domnelých práv, nás dusí a bráni nám rásť.

Nechajme sa ďalej unášať základným postojom pokory, ktorý bol zdrojom veľkej duchovnej plodnosti svätých. Terezka o tomto základnom postoji napísala: „*Byť malým dieťaťom znamená uznať svoju ničotu, všetko očakávať od dobrého Boha ako malé dieťa očakáva všetko od svojho otca. Znamená to neznepokojovať sa kvôli ničomu... Byť malým, to znamená neprisvojovať si seba samému pestovanú čnosť, nepovažovať sa za schopného niečoho, ale uznať, že dobrý Boh dáva tento poklad do ruky svojho dieťaťa, aby si ním poslužil, keď ho potrebuje. Ale vždy je to poklad dobrého Boha.*“ Amen.

PREDNÁŠKA

MALÁ TERÉZIA – DUCHOVNÁ CELEBRITA V CIRKVI

Tak ako vo svetáckom zmýšľaní existujú *celebrity*, teda osobnosti, ktoré pútajú záujem verejnosti a médií, tak by sme mohli hovoriť o svätej z Lisieux ako o *duchovnej celebritě* v Cirkvi. Toto slovo je z latinského *celebrata*, teda oslavovaná, oslávená. Malá Terézia, ako ju nazývame nielen kvôli jej veku (mala 15 rokov, keď vstúpila do Karmelu, a 24-ročná zomiera), ale aj kvôli jej priepastnej pokore a duchovnej malosti, ktorú pestovala, sa stáva veľkou Teréziou, oslávenou v Cirkvi. Tak sa na nej spĺňa evanjeliové: „Povýšil ponížených“ (Lk 1, 52). Nasleduje tak lásku Boha, ktorá sa ponízuje, aby bola

povýšená (porov. Lk 14, 11; 18, 14). Jej autobiografické spisy známe ako *Histoire d'une âme (Dejiny jednej duše)*, vydávané od roku 1898, neskôr preložené do množstva rozličných jazykov, sa stali duchovným bestsellerom. Cirkev veľmi rýchlo ocenila veľkosť, svätosť a genialitu tejto nenápadnej rehoľníčky z francúzskej Normandie.

1. OSLÁVENIE MALEJ TEREZKY

Svätá Terézia od čias svätého pápeža Pia X. za všeobecného súhlasu pápežov bolo odporúčané jej učenie. Sv. Pius X. pri započatí procesu beatifikácie konštatoval, že je "najväčšou svätou moderných čias" a ona v rozhodujúcej miere ovplyvnila aj jeho rozhodnutie o častom svätom prijímaní. Pápež Benedikt XV. podpísal dekrét o "hrdinských čnostiach" Božej služobnice (titul venerabilis, ctihodná), ktorým sa de facto už potvrdzuje neomylné svätosť člena Cirkvi (na beatifikáciu sa čaká ešte na zázrak, ale proces blahorečenia je už nezvratný). 29. apríla 1923 je blahorečená pápežom Píom XI. a 17. mája 1925 je svätorečená tým istým pápežom. Už v roku 1927 ju ten istý pápež vyhlásil spolu so svätým Františkom Xaverským za patrónku misií.

Pius XII. v roku 1947 hovorí o "duchovnom posolstve svätej z Lisieux". V jeho radioposolstve v roku 1954 pri posvätení baziliky v Lisieux povedal: "Priniesla a aj naďalej prináša svetu posolstvo mimoriadnej duchovnej prenikavosti... Je to samo Evanjelium, srdce Evanjelia, ktoré objavila, ale s akým šarmom a s akou čerstvosťou" (*Discorsi e Radiomessagi XVI*, pp.67-70, *passim*).

Pavol VI. často hovoril o Terézii (bol pokrstený presne v deň jej smrti) a v roku 1973 poukázal na potrebu konfrontácie medzi jej učením a situáciou v Cirkvi, človekom súčasnosti, poukázajúc na jej veľkú aktuálnosť. Povzbudzoval : « nech je predkladaná, meditovaná, prehlbovaná, podľa duchovných potrieb našich čias », « pozývame dokonca i teológov, aby prenikali do duchovného učenia svätej Terézie od Diet'at'a Ježiša ».

Nie je veľmi časté, dokonca ani v prípade Učiteľ'ov Cirkvi, aby sme našli taký jednoznačný súhlas Najvyšších Veľ'kňazov, ako v prípade svätej Terézie od Diet'at'a Ježiša. Blahoslavený Ján Pavol II. rozhodol, aby sa začal proces jej vyhlásenia za Učiteľ'ku Cirkvi.

SVÄTÝ ROK MILOSRDENSTVA – LIEK PRE UBOLENÉ ĽUDSTVO

Mimoriadny Svätý rok milosrdenstva bude otvorený v deň 50. výročia ukončenia II. vatikánskeho koncilu. Veľ'ký pápež Koncilu, Pavol VI., ktorého pápež František nedávno blahorečil a ktorého často cituje, v strhujúcej reči na ukončenie Koncilu pripomenul jeho cieľ, predtým naznačený svätým pápežom Jánom XXIII.: najvyšším záujmom Koncilu bolo to, aby sa "posvätný poklad kresťanského učenia zachoval a predkladal účinnejším spôsobom". Je dobré si pripomenúť túto reč Pavla VI., ktorá odznela 7. decembra 1965. Pavol VI. v nej pripomenul, že Koncil cítil potrebu spoznať okolitú, stále viac sekularizovanú, spoločnosť, priblížiť sa k nej, porozumieť jej, slúžiť jej, evanjelizovať ju, prijať ju, doslova ju dobehnúť. Upozornil na to, že náboženstvo Koncilu bola predovšetkým láska, a nikto ho nemôže preto obviňovať z bezbožnosti či nevernosti Evanjeliu. Koncil sa obracia k človeku, k tragédiám človeka v jeho drámach, supermanovi včerajška i dneška, a preto stále zraniteľnému a falošnému, egoistickému a dravému, k človeku nešťastnému, ktorý sa smeje a plače, k nestálemu človeku, i prísrnemu zástancovi jedinej vedeckej skutočnosti, k človeku, ktorý miluje, pracuje, stále niečo očakáva, k človeku posvätnému pre jeho detskú nevinnosť, pre tajomstvo jeho chudoby, pre súcit nad jeho bolesťou, k človeku individualistickému i sociálnemu zároveň, človeku hriechnemu i svätému. Pripomenul i drámu sekularizmu: "Náboženstvo Boha, ktoré sa stalo človekom, sa premenilo na náboženstvo človeka, ktorý sa robí bohom". Prišlo k stretu, k exkomunikácii? Mohlo sa tak stať, ale sa nestalo. Starobylý príbeh o Samaritánovi sa stal paradigmou spirituality Koncilu. Katolícke náboženstvo je tu pre človeka, je na strane človeka, v istom zmysle je životom ľudstva. Na jednej strane sekularizovaný človek, emancipovaný, pyšný a bezbožný, a na druhej strane Cirkev, ktorá potvrdzuje prítomnosť Boha, Božiu pravdu o človeku, ale zostáva na strane človeka. Pápež Ján Pavol II. viedol Cirkev po tejto ceste, ktorou je človek, človek, ktorý potrebuje spásu. Pápež Benedikt sekularizovanému človeku pripomínal túto potrebu, potrebu spásy, potrebu pravdy, potrebu Boha.

Pápež František svojím symbolom Cirkvi, poľnej nemocnice, po 50 rokoch od Koncilu, pokračuje a prehlbuje toto moderné poslanie Cirkvi, obrátené k modernému človeku.

V bule *Tvár milosrdenstva*, ktorou ohlásil pápež František mimoriadny Svätý rok milosrdenstva, cituje slová svätého pápeža Jána XXIII., ktoré zazneli na začiatku II. vatikánskeho koncilu: „Teraz Kristova nevesta uprednostňuje používanie lieku milosrdenstva namiesto používania zbraní prísnosti...“ Musíme si uvedomiť, že žijeme dobu, kedy množstvo našich súčasníkov žije ponorených do hriechu. Milosrdenstvo je skutočným liekom, nie iba akýmsi placebom. Milosrdenstvo dáva východisko človeku zdrveného hriechom a zmäteného relativizmom. Dáva mu nádej, odvahu i ochotu prijať náročnú Božiu pravdu.

Symbol lieku a nemocnice úzko súvisí najmä so sviatosťou pokánia: “Bude to Svätý rok milosrdenstva. A toto zvlášť pre spovedníkov: veľa milosrdenstva!” Celé sa to udialo v kontexte kajúcej pobožnosti, krátko po tom sám pápež prijal od jedného zo spovedníkov sviatosť pokánia a sám vyspovedal niekoľkých kajúcnikov. Aj symbol Cirkvi ako poľnej nemocnice sa dotýka priamo kontextu svätej spovede. Františkovo milosrdenstvo nie je lacné dobráctvo, ktoré vyprázdňuje pravdu o človeku. Niektorí hlásatelia milosrdenstva majú zvláštny nápad, že nám umožnia ľahšie odpúšťať hriechy, ak budú tvrdiť, že neexistujú hriechy. Pápež František je pápežom spovede. Ak sa niekto spovedá, vyhlasuje, že nie je relativista, rozlišuje dobro a zlo, pomenúva hriech, vyznáva, že treba konať dobro a že za spáchané zlo treba žiadať odpustenie a uzdravenie v spovednici.

Pápež František sa nechal viesť impulzom Ducha Svätého, ako sa nedávno vyjadril, nebolo to plánované, vnímal to ako prirodzenú kontinuitu s predchádzajúcimi pápežmi, najmä sv. Jánom Pavlom II. Vieme o ňom, že má vo veľkej úcte svätú Teréziu z Lisieux. Slávna čierna taška pápeža Františka...

☺

Pápež František povedal: „Zlý je prefíkaný, a klame, že s ľudskou spravodlivosťou sa spasíme a spasíme svet, ale v skutočnosti iba Božia spravodlivosť nás môže spasiť. Kríž je Božím súdom nad nami i nad svetom: Boh nás súdi tak, že dáva za nás život, toto je najvyšší čin Božej spravodlivosti a je zároveň najvyšším činom milosrdenstva.“ (Angelus, 15. septembra 2013). „Ja vidím Cirkev ako poľnú nemocnicu po boji. Je zbytočné pýtať sa ťažko zraneného, či má vysoký cholesterol alebo cukor! Treba ošetriť jeho rany. Potom môžeme hovoriť o všetkom ostatnom. Uzdraviť rany, uzdraviť rany... A treba začať odspodu... Spovedník napríklad riskuje, že bude buď príliš prísny alebo príliš laxný. Ani jeden z nich nie je milosrdný. Osoby majú byť sprevádzané, zranené majú byť liečené.“ (Rozhovor s A. Spadarom pre *Civiltá Cattolica*).

Niekedy milosrdenstvo znamená trpezlivosť s ľudskou slabosťou. Inokedy milosrdenstvo diktuje prísnosť, aby podporilo ľudskú slabosť. Aj vtedy, keď nedám rozhrešenie môžem byť milosrdný – liek trestu. Veľa krát sa mi stalo, že mi kajúcnik poďakoval za to, že som bol k nemu pravdivý, aj vtedy, keď som nedal rozhrešenie, lebo by bolo neplatné a svätokrádežné. „Ďakujem, že ste mi to vysvetlili.“ Ako môže byť gestom milosrdenstva, keď rozhreším človeka, ktorý sa rozhodne opäť hrešiť až po sviatkoch?

“Odpustenie je silou, ktorá kriesi človeka do nového života a vlieva odvahu hľadiť do budúcnosti s nádejou.” (MV, 10) Milosrdenstvo nie je anestéza, ópium, ktoré človeka uspí v jeho hriechu. Autentické milosrdenstvo, ktoré hlása pápež František, naopak odblokuje človeka, uvoľní v ňom nové sily, prebudí nádej, pomôže rásť. „Odpustiť“ znamená „od-pustiť“, teda pustiť niekoho, oslobodiť ho od pút jeho hriechu, aby mohol letieť.

TERÉZIA Z LISIEUX A SVÄTÝ ROK MILOSRDENSTVA

Svätá Terézia z Lisieux je výborným interpretačným kľúčom k hlbšiemu vstúpeniu do Svätého roka milosrdenstva. Učenie svätého Jána Pavla II. o milosrdenstve súviselo vo veľkej miere s posolstvom svätej Faustíny Kowalskej, ale nesmieme zabúdať, že Ján Pavol II. počas dlhého pontifikátu vyhlásil iba jedného učiteľa Cirkvi, svätú Teréziu z Lisieux.

2. MILOST' VIANOC – TAJOMNÁ VÝMENA – VYLIEČENIE, DIELO MILOSRDENSTVA

Bolo 25. decembra 1886, keď som dostala milosť vyjsť zo svojej detinskosti, jedným slovom milosť úplného obrátenia... Vracali sme sa z polnočnej omše, kedy som mala to šťastie prijať silného a mocného Boha. Keď sme sa vrátili do nášho domu u Buissonnets, tešila som sa na to, že vyberiem svoje topánky z komína. Tento starobyľný zvyk nám spôsoboval toľko radosti počas nášho detstva, že Celine chcela so mnou jednať aj naďalej ako s dieťaťom, keďže som bola najmenšia z rodiny... Ockovi sa páčilo vidieť moje šťastie, moje výkriky radosti, keď som vyberala všetky prekvapenia z mojich čarovných topánok a rozjarenosť môjho Kráľa ešte zväčšovala moje šťastie. Ale Ježiš mi chcel ukázať, že som sa mala zbaviť nedostatkov detinskosti. Vzal mi aj moje nevinné radosti a dovolil, aby bol ocko, unavený z polnočnej omše, otrávený z mojich topánok v komíne a aby povedal tieto slová, ktoré prebodli moje srdce: „No ešte dobre, že je to posledný rok...“ V tej chvíli som vyšla po schodoch, aby som si zložila čiapku. Celine poznala moju precitlivosť a keď videla v mojich očiach trblietajúce sa slzy, chcela tiež zasliť, lebo ma mala veľmi rada a chápala moju nevôľu: „Terézia“, povedala mi, „nechod' hneď dolu, lebo by ťa to príliš bolelo, ak by si sa pozrela do topánok.“ Ale Terézia už nebola tá istá, Ježiš zmenil jej srdce. Potlačila som slzy, a rýchlo som zišla dolu schodmi, potlačila som búšenie srdca, zobrala som svoje topánky, položila som ich pred ocka, a s radosťou som vyberala obsah s radostnou náladou kráľovnej. Ocko sa smial, aj on sa rozveselil a Celine si myslela, že sa jej to sníva. Našťastie to bola sladká realita: Terezka objavila silu ducha, ktorú stratila vo veku 4 a pol roka a zachovala si ju navždy.

V tej noci svetla sa začala tretia etapa môjho života, najkrajšia zo všetkých, naplnená nebeskými milosťami... V jedinej chvíli Ježiš urobil dielo, ktoré som nedokázala vykonať za 10 rokov, a stačila mu moja dobrá vôľa, ktorá mi nikdy nechýbala. Ako jeho apoštol, aj ja som mohla povedať: „Pane, celú noc sme sa namáhali, a nič sme nechytali.“ Ku mne bol ešte milosrdnejší, Ježiš sám vzal sieť, hodil ju a vytiahol plnú rýb... Pociťovala som veľkú túžbu pracovať na obrátení hriešnikov...”

Takáto je tajomná výmena Vianoc! Podľa učenia svätého Tomáša Akvinského Božie Milosrdenstvo dáva človeku tie dokonalosti, ktorých má nedostatok. Milosrdenstvo nie je cukrová vata, sú to antibiotiká na naše duchovné choroby, uzdravuje nás do hĺbky.

3. UZDRAVENÉ SRDCE TERÉZIE Z LISIEUX

Evanjelium žité svätými je evanjeliom spievaným, so všetkým leskom srdca, ktoré plne miluje. Ako sa vyjadrila Terezka, „srdce, ktoré miluje Ježiša, sa rozširuje“. V Terezinom srdci najúžasnejším spôsobom zaznievajú štyri struny srdca, ktoré prirovnáva lýre. Treba počúvať Terezku ako veľkú sólistku, veľkú huslistku, na koncerte svätých. Pomocou tohto hudobného symbolu sa dá porovnať Terezka s Mozartom. Ako na husliach sa začína od najvyššej struny, tak isto môžeme postupovať v Terezkinom srdci: Láska nevesty, láska matky, láska dcéry/dieťaťa a bratská láska. Je dôležité všimnúť si toto poradie štyroch strún v Terezkinkej teológii a nástožiť na tom, že je plne zrelou, dospelou ženou, teda nevestou a matkou. Príliš jednostranne sa hovorilo o Terézii ako o dieťaťi absolutizujúcu duchovné detstvo. Duchovné detstvo je len jedným rozmerom jej spirituality.

4. JANSENIZMUS A NÁDEJ PRE VŠETKÝCH

Teréziino učenie o milosrdenstve je spojené s dvoma prvkami jej spirituality: 1. duchovné materstvo, 2. božská čnosť nádeje a bezhraničnej dôvery. Jej prvá a základná skúsenosť duchovného materstva je vyrozprávaná v strede *rukopisu A*, hneď po milosti Vianoc 1886 (Ms A 45-46). Ona sama nám vyrozprávala ako sa východiskovým bodom tohto materstva stal jednoduchý obrázok Ukrižovaného Ježiša. Ako Mária Magdaléna, ktorá bola zobrazená na tomto obrázku a objímala nohy Ukrižovaného a v oveľa väčšej hĺbke ako Panna Mária sa Terézia cítila povoláná zostať pod krížom, zbierať Ježišovu krv a rozlievať ju na bratov, zvlášť na veľkých hriešnikov, ktorí najviac potrebujú túto vykupujúcu krv a ktorí sú v najväčšom nebezpečenstve neprijať ho a byť zatratení. Bolo to v tom momente, čo počula hovoriť o kriminálnikovi Pranzinim, odsúdenom na smrť, ktorého sa chystali usmrtiť na gilotíne a zomieral v nekajúcnosti.

Text: Ms A, 45v-46r: "Počula som o veľkom zločincovi, ktorý bol práve odsúdený na smrť za hroznú zločinu (pozn. autora Henri Pranzini zabil dve ženy a jedno dieťa), a všetko naznačovalo, že zomrie v nekajúcnosti. Chcela som za každú cenu zabrániť, aby sa dostal do pekla, a aby som to dosiahla, použila som všetky možné prostriedky. Cítila som, že sama nič nezmôžem, preto som obetovala Bohu všetky nekonečné zásluhy Pána Ježiša, poklady svätej Cirkvi a nakoniec som poprosila Celinu, aby dala odslúžiť svätú omšu na moje úmysly. Neodvážila som sa o to sama požiadať z obavy, aby som nemusela priznať, že je to za veľkého zločinca Pranziniho. Nechcela som to povedať ani Celine, ale kládla mi také nežné a zároveň naliehavé otázky, že som jej zverila svoje tajomstvo. Vôbec ma nevysmiala, ale ma požiadala, či by mi mohla pomôcť obrátiť môjho hriešnika. Vďaka som to prijala, lebo som chcela, aby sa všetky stvorenia spojili so mnou a vyprosili milosť pre vinníka. V hĺbke srdca som cítila istotu, že naše túžby sa splnia, ale aby som si dodala odvalu do ďalších modlitieb za hriešnikov, povedala som Pánu Bohu o svojom presvedčení, že odpustí nešťastníkovi Pranzinimu a že v to uverím, aj keby sa nevyspovedal a neprejavil nijakú známku ľútosti. Natolko som dôverovala v Ježišovo nekonečné milosrdenstvo! Prosila som ho iba o "jedno znamenie" ľútosti, len pre moju vlastnú útechu... Moja modlitba bola do posledného slova vyslyšaná! Hoci nám otecko zakázal čítať akékoľvek noviny, nemyslela som si, že ho neposlúcham, ak si prečítam správy o Pranzinim. Na druhý deň po jeho poprave sa mi dostali do ruky noviny "La Croix". Náhlivo ich otvorím, a čo vidím? ... Ach slzy prezradili moje dojatie, takže som sa musela skryť... Pranzini sa nevyspovedal, vystúpil na popravisť a už chcel vložiť hlavu do zlovestného otvoru, keď tu zrazu, pod vplyvom náhleho vnuknutia sa obrátil, uchopil kríž s Ukrižovaným, ktorý mu podával kňaz, a trikrát pobožkal sväté rany! ... Potom sa jeho duša odobrila prijať milosrdný rozsudok. Toho, ktorý vyhlasuje, že v nebi bude väčšia radosť nad jedným hriešnikom, ktorý robí pokánie, ako nad deväťdesiatimi deviatimi spravodlivými, ktorí pokánie nepotrebujú!..."

Teréziino rozprávanie je veľmi silné a hlboko teologické. Je to jedna z najkrajších stránok v teológii svätých o *istote spásy*. Ide o nádej pre druhých, istota, ktorá má základ vo viere vo Vykúpenie a v láske k Vykupiteľovi a k vykúpenému človeku¹. Je dôležité si všimnúť niektoré Teréziine vyjadrenia ohľadom Pranziniho: "**chcela som za každú cenu zabrániť, aby sa dostal do pekla**". Tieto slová sú dôležité pre pochopenie nádeje a jej vzťahu k viere a láske. Terézia sa pevne pridrža pravde viery, že peklo je reálne, teda reálna možnosť zatratenia tohto odsúdenca na smrť, ktorý sa nachádza v stave odmietania pokánia, bez toho, aby prosil o odpustenie Boha a ľudí. Je to zdanlivo zúfalá situácia. Ale ak viera potvrdzuje najvyššie nebezpečenstvo pekla pre tohto človeka, láska sa nemôže zmieriť z večným zatratením. A práve uprostred medzi vierou a láskou sa nachádza nádej spásy. Básnik Charles Péguy ukazuje krásu tejto "malej nádeje" medzi dvoma veľkými sestrami vierou a láskou. Teréziino pevné rozhodnutie "zabrániť, aby sa dostal do pekla", je prejavom lásky k blížnemu, lásky, ktorá "všetko verí a všetko dúfa", verí a dúfa v Ježišovo nekonečné milosrdenstvo. Úžasná Teréziina istota ohľadom spásy Pranziniho, aj bez spovede, aj bez akéhokolvek prejavu pokánia, je istotou nádeje, ale úplne novej nádeje, extrémnej nádeje, založenej na objave Vykupiteľovho milosrdenstva. Terézia mala istotu, že ho dostala do kontaktu s Vykupiteľovou krvou a dosiahla preň jeho spásu. Nazvala ho svojim "prvým synom".

„...opakujem plná dôvery pokornú modlitbu mýtnika, ale hlavne napodobňujem správanie Magdalény, jej šokujúca alebo skôr jej milujúca odvaha, ktorá si podmaňuje Ježišovo srdce, zvädza moje. Áno, cítim to, aj keby som mala na svedomí všetky hriechy, ktoré možno spáchať, išla by som sa so srdcom roztrhaným od pokánia hodiť do Ježišovho náručia, pretože viem, ako miluje márnokratného syna, ktorý sa k nemu vráti.“ Jej prvým duchovným synom je kriminálnik Pranzini, odsúdený na smrť, ktorého sa rozhodne stojí čo stojí zachrániť pre večný život. Táto svätá sa stáva prorockým hlasom nádeje pre našu ubolenú epochu, hlasom nádeje pre všetkých a každý deň prosí s dôverou svojho ukrižovaného Ženícha, aby sa nikto, kto v ten deň zomiera, nezatratil. Ježišu, daruj mi takúto neochvejnú nádej, takúto dôveru v tvoje nekonečné milosrdenstvo, aby som mohol zakúsiť moc tvojho Vykúpenia a prinášať ho iným.

Svätá Terézia z Lisieux narazila na jansenizmus a celou svojou vnútornou silou plynúcou s autentickej špirituality v škole svätého Jána z Kríža, sa mu postavila. Všimnime si to napríklad vo vzťahu k nádeji. Pred svojimi sľubmi 8. septembra 1890 zložila modlitbu, v ktorej vyzýva svojho

¹ Podľa svätého Tomáša Akvinského, nádej pre druhých je založená na láske k blížnemu: *S. Th II-II q. 17 art 3.*

Ženícha Ježiša a žiada od neho pre seba jeho nekonečnú Lásku, teda plnú Svätosť, a napokon prosí tou istou modlitbou spásu všetkých ľudí:

"Ježišu, daj, aby som zachránila mnohé duše, aby dnes ani jedna nebola zatratená... Ježišu, odpusť mi, že hovorím tieto veci, ktoré sa nemajú hovoriť, ja ťa chcem iba potešiť a spôsobiť ti radosť".

Terézia vedela veľmi dobre, že v jej prostredí, viac menej jansenistickom, sú tieto jej slová, „vecami, ktoré sa nemajú povedať“. Bolo vtedy rozšírené presvedčenie, že mnohí, väčšina ľudí sa zatratí. Treba sa s tým zmieriť a tešiť sa, keď sa podarí zachrániť čo i jedného. Teréziin postoj je úplne odišný. Túto modlitbu „za dnešok“ opakuje každý deň. A rozširuje túto modlitbu aj na minulosť, budúcnosť. Ide o „nádej pre všetkých“. Treba však zdôrazniť, že to nie je ľahká nádej, ako je tomu niekedy, keď sa hovorí, že peklo nie je. Teréziina nádej je veľmi náročná nádej, pretože vie, že je reálne nebezpečenstvo upadnúť do pekla. Jej nádej je založená na Ježišovej krvi, na Ježišovom vykupiteľskom utrpení.

5. MILOST' VEĽKEJ NOCI 1896

Milosť Veľkej Noci 1896 je Teréziin vstup do utrpenia tela, ale hlavne duše. Je to jej posledná a úplná účasť na Ježišovom utrpení, na jeho zostúpení do temnôt hriechu a smrti pre spásu všetkých.

Na začiatku *Rukopisu C* nám svätá zanechala desivé rozprávanie o svojej skúške proti viere: „*Ježiš dopustil, aby moju dušu zachvátila najhustejšia temnota*“ (Ms C, 5v). Je to temnota ateizmu toho času, ktorá vošla do jej srdca, tak ako všetky temnoty hriechu sveta vošli do Ježišovho Srdca, keď prijal to, že bude „*piť kalich*“ v Getsemanskej agónii. V srdci svätej sa tieto temnoty stávajú akoby hlasmi výsmechu, zúfalstva, predstavujúc jej po smrti nie nebo, ale „*noc ničoty*“ (Ms B, 3v). Avšak rovnaká myšlienka ničoty sa dosahuje a pretvára v láske, ktorá sa ponizuje až po tento bod: „*Aby láska bola plne uspokojená, musí sa znížiť, znížiť až k ničote a túto ničotu pretvoriť v oheň.*“ (Ms B, 3v) Tá istá myšlienka ničoty pretvorenej láskou je vyjadrená symbolom „*otrhané ruže*“ v jednej z posledných a najkrajších básní: „*Otrhaná ruža sa jednoducho hádže do vetra/ otrhaná ruža sa dáva bez podmienok/ aby viac nebola./ Ako ona sa ti odovzdávam s radosťou/ malý Ježiško!*“ (BT 51/3) Terézia si je vedomá, že sa stáva sestrou ateistov. Nazýva ich „*svojimi bratmi*“ a modlí sa za ich večnú spásu s plnou dôverou.

Ježiš je stále v srdci tejto novej Teréziinej skúsenosti: „*Ježiš mi dal pocítiť, že existujú naozaj duše, ktoré nemajú vieru... Dovolil, aby bola moja duša preniknutá najhustejšími temnotami...*“ Tak ako Ježiš a spolu s ním Terézia prežíva tajomnú „*bratské spoločenstvo s hriešnikmi*. Spĺňajú sa na nej slová: „*Svetlo vo tmách sviati, a tmy ho neprijali.*“ (Jn 1, 4-5)

Ale tieto temnoty nezahasili Svetlo Ježišovho Srdca a ani Teréziinho srdca. Je to svetlo, ktoré porazilo temnoty. Pre túto karmelitánku je to víťazstvo viery, hrdinskej viery, vo všetkej jej čistote a sile, viery spojenej s nádejou a láskou: „*Myslím, že som urobila viac úkonov viery tento rok než doteraz počas celého môjho života. Pri každej príležitosti bojovať, keď ma moji nepriatelia vyzývajú do boja, sa správam odvážne: viem, že je zbabelosť bojovať v súboji, obrátim sa chrbtom k mojim protivníkom a ani sa na nich nepozriem: utekám k svojmu Ježišovi, hovorím mu, že som pripravená vyliť poslednú kvapku mojej krvi, aby som vyznala, že existuje nebo. Hovorím mu, že som šťastná, keď sa neteším z krásneho neba na zemi, aby ho otvoril naveky neveriacim úbožiakom*“ (Ms C 7r).

Teréziine temnoty sa stávajú svetlom pre tento temný svet, ponorený do agnosticizmu, nihilizmu a ateizmu.

V zápisníku bl. Zdenky čítame: „*Svätí naprávajú svet. Svätosti Terezky Ježišovej treba rozumieť. ... A čo náš kresťanský život? Boh si nás vyvolil, aby sme boli svätí. ...*“² Keď čítam poznámky bl. Zdenky, uvedomujem si, že sv. Terézia z Lisieux, Učiteľka Cirkvi, bola veľkou učiteľkou, veľkým zdrojom špirituality bl. Zdenky. Karmelitán P. Jesus Castellano v Ríme vyjadril svoje počudovanie nad tým, kde sa vzala taká hlboká špiritualita na Slovensku v 50. rokoch. Tá hlboká špiritualita nesie pečať veľkej Učiteľky Cirkvi. Vieme, že aj Zdenka prežívala svoje temnoty a prežívala aj svoju obeť³. Hovorila o svojom „*dlhu*“. Už nešlo len o dôsledky jej konania pri záchrane kňaza. Hlboko v jej duši dozrieval jej

² HABOVŠTIK, A.: *Za mrakmi je moje milované slnko*. Nové mesto, Bratislava 2003, str. 173.

³ Porov. HABOVŠTIK, A.: *Za mrakmi je moje milované slnko*. Nové mesto, Bratislava 2003.

dlh, ktorý nazvala jediným zmyslom svojho života. Tým dlhom bola obeta jej života. Dozrela k tomu, aby mala účasť na Ježišovej výkupnej obeti. Zdenkino „za mrakmi je moje milované slnko“ je odrazom Terezkinho svetla, ktoré vychádza z temnôt Terezkinej hroznej skúšky viery, svetla, ktoré osvecovalo aj Zdenkino utrpenie spôsobené ateistickým komunistickým režimom.

6. MALÁ CESTA SVÄTOSTI – CESTA POKORY A DÔVERY

„Milá matka, vy viete, že som vždy túžila byť svätou, ale bohužiaľ, keď som sa porovnávala so svätými, vždy som zistila, že medzi nimi a mnou jestvuje taký rozdiel ako medzi vrchom, čo sa stráca v oblakoch, a bezvýznamným zrnkom piesku, po ktorom šliapu nohy chodcov. Nestratila som odvahu, ale som. si povedala: Pán Boh by nevnukal neuskutočniteľné túžby, môžem sa teda usilovať o svätosť, hoci som taká nepatrná. Vyrásť nemôžem, musím sa teda prijať taká, aká som, so všetkými svojimi nedokonalosťami. Chcem však hľadať spôsob, ako prísť do neba malou cestou, veľmi priamou, veľmi krátkou a celkom novou. Žijeme v storočí vynálezov, teraz už netreba namáhavo stúpať po schodoch, boháčom schodisko výhodne nahradí výťah. Aj ja som chcela vynájsť výťah“, ktorý by ma vyniesol až k Ježišovi, lebo som príliš malá, aby som stúpala po namáhavom schodisku dokonalosti. Hľadala som teda vo svätých knihách odkaz na výťah, na predmet mojej túžby, a čítala som tam slová, ktoré vyšli z úst Večnej Múdrosti: Kto je malý, nech príde ku mne.“ (Prís 9, 4) A tak som prišla s tušením, že som našla, čo som hľadala. Chcela som sa dozvedieť, Bože môj, čo by si urobil maličkému, ktorý by odpovedal na tvoju výzvu, hľadala som ďalej, a hľa, čo som našla: „Ako keď niekoho teší matka, tak budem ja tešiť vás. V lone vás budú varovať a na kolenách vás budú láskat.“ (Iz 66, 12-13) Ach, nikdy moju dušu nepotešili nežnejšie, melodickejšie slová; výťah, ktorý ma má vyniesť až do neba, je tvoje náručie, Ježišu! Na to nepotrebujem vyrásť, naopak, musím ostať malá, musím sa čoraz viac zmenšovať.“

Svätý rok milosrdenstva je darom pre Cirkev, aby sme vo svetle svätej Terézie z Lisieux v našej ubolenej dobe, krehkosti ľudského srdca, nestálosti v dobrom, hriechnosti, objavili Božie milosrdenstvo ako cestu pre nás, slabé duše, ktoré nevládzeme žiť podľa nárokov evanjelia a vyjsť na horu dokonalosti.

7. BL. PAVOL VI. A SPIRITUALITA MILOSRDENSTVA

Bl. Pavol VI. bol pokrstený v deň smrti svätej Terezky. K jej spiritualite ho priviedla jeho mamička. v roku 1973 poukázal na potrebu konfrontácie medzi jej učením a situáciou v Cirkvi, človekom súčasnosti, poukázajúc na jej veľkú aktuálnosť. Povzbudzoval: « nech je predkladaná, meditovaná, prehľbovaná, podľa duchovných potrieb našich čias », « pozývame dokonca i teológov, aby prenikali do duchovného učenia svätej Terézie od Dieťaťa Ježiša ».

O tomto pápežovi II. vatikánskeho koncilu treba povedať, že to bol pápež veľkého utrpenia po Koncile. Pápež Pavol VI. bol však aj pápežom nádeje. O nádej musel zápasiť. Kardinál Pironio svedčí: “Bolo to u neho časté – najmä keď sa stretal s biskupmi – že opakoval pozvanie k pokoju, dôvere, k nádeji: “Nebojte sa”. “Odvahu”. (R p. 361). Čo bolo prameňom tejto nádeje?

Mons. Magee nám vyrozprával hlboký dialóg, ktorý mal s Pavlom VI o milosrdenstve: “Jedného dňa som cítil potrebu sa ho spýtať: “Svätosť, je známe, že vy vždy odpúšťate”. On mi odpovedal: “Áno, musíme vždy odpúšťať, ale je to prvá vec, ktorú musíme robiť, keď vidieť nesprávne veci aj vo vatikánskom prostredí”. Nikdy nemal slova odsúdenia pre nikoho, vždy ohľadal ospravedlnenie pre všetkých. Raz mi povedal: “Pozri sa, pre kňaza to musí byť vždy prvá čnosť, pretože je rozdávatelom Božieho odpustenia. A ak my nepoznáme Božie milosrdenstvo k nám samotným, ako budeme môcť rozdávať Božie odpustenie a milosrdenstvo iným? Musíme byť prvými, ktorí pociťujeme v nás dielo Božieho odpustenia. Ja som prvý, ktorému Boh odpúšťa. ...musím byť vždy služobníkom Božieho odpustenia. V ten deň, keď hovoril o odpustení, mi povedal: “Vy by ste chceli vedieť, aké je tajomstvo môjho duchovného života?” Pre mňa týmto základom môjho duchovného života je toto: *Miseria et Misericordia* a v ten deň mi vysvetlil: “Pre mňa bolo vždy veľkým tajomstvom Božím, že ja sa nachádzam v mojej biede a nachádzam sa pred Božím milosrdenstvom. Ja som nič, som biedny. Boh Otec ma má veľmi rád, chce ma spasiť, chce ma vytrhnúť s mojej biedy, v ktorej sa nachádzam, ale ja

som neschopný urobiť to sám. A tak posielala svojho Syna, syna, ktorý prináša práve milosrdenstvo Božie preložené do skutku lásky voči mne, skutku totálnej vydanosti do vôle Otca, pretože ma má spasíť, mňa biedneho. Ale chce to zvláštnu milosť, milosť obrátenia. Ja musím uznať pôsobenie Boha Otca v jeho Synovi smerom ku mne. Keď raz toto uznám, Boh pôsobí vo mne prostredníctvom svojho Syna: dáva mi milosť, milosť Krstu. A po tejto veľkej milosti som znovuzrodený v Božom živote, môj život sa stáva napätím, napätím lásky, kedy ma Boh strhuje k sebe, ale je to láskavá ruka Božia, ktorá ma strháva k jeho milosrdenstvu a ktorá zakrýva toľko krát, koľkokrát padnem a musím hľadiť naň, aby som bol znovu pozdvihnutý. V každom z nás je stále toto napätie medzi biedou na jednej strane a milosrdenstvom na strane druhej. A celý duchovný život každého je medzi týmito dvoma pólmi. Ak sa otvorím pôsobeniu Božiemu a Duchu Svätého a dovolím, aby on vo mne konal, čo chce, vtedy toto napätie sa stáva znesiteľným a ja cítim vo vnútri veľkú túžbu prísť a prijať milosrdenstvo Božie a uznávam viac potrebu, aby mi bolo odpustené a prijať dar milosrdenstva. A uznávam potrebu ďakovať mu, povedať mu: ďakujem, ďakujem, ďakujem... (koľko krát som povedal tieto slová) ďakujem, ďakujem (skoro plačúc). "A tak celý môj život má byť ďakujem Bohu, pretože ma spasil, vykúpil, strháva ma láskou k sebe. Nie je to to, čo som urobil v živote. Bol som spasený! Ó, musím ďakovať Pánovi." (R str. 589-590).